

superant quibus salva causa consistit. Quomodo enim non superant, cum aut persistendo in confessione redditi sunt aeternitati, aut persuadendo persecutores informaverunt veritati? Denique etsi aestimati sunt sicut oves occisionis, quibusdam tamen innocuis dentibus ab infidelitatis radice hostes praeciderunt suos, ut inter Ecclesiae vitalia reconderent viscera.

6. An non hoc sibi vult quod subnectitur? *Dentes*, inquit, *tui quasi grex detonsarum*. Advertis quales oves istae sint, quae possunt quidem detonderi; sed dentes earum non possunt conteri. Occidi possunt, et flecti nequeunt. Imo ipsi persecutores infregerunt suos, et invincibilis doctrinae sermonibus emollos quasi dentibus mansos, in fidelium trajecerunt unitatem. Petro dictum est, *Macla et manduca* (Act. x, 13). Et Moysi dentes non sunt moti (Deut. xxxiv, 7). Dentes enim eorum arma et sagittae: arma spiritualia, potentia Deo ad debellandas munitiones. An non quidam Ecclesiae dentes, de quibus dicit Apostolus: *Intret infidelis aut idiota, dijudicatur ab omnibus, convincitur ab omnibus, occulta cordis ejus manifesta fiunt, et sic cadens in faciem pronuntiat quia vere in vobis sit Deus* (I Cor. xiv, 24, 25). Nolite, fratres, istorum vereri morsus dentium: non sunt canini, sed ovini. Detonsarum enim gregi conferuntur. In canibus non dilaceratio, sed latratus commendatur. *Canes muti*, dicit Isaias, *non valentes latrare: canes impudentissimi, nescientes saturitatem* (Isa. lvi, 10, 11). Ac si quibusdam exprobrat quod in altero se canum officio exuant, in altero se canes exhibeant: latrare non valentes, et non desinentes lacerare. Tales sunt qui invicem mordent et comedunt, et consumuntur ab invicem. Utinam huc usque sufficiat ut invicem mordeant et comedant, nec tentent ipsos detonsarum lacerare dentes. Ipsi doctores Ecclesiae et praepositi nonne tibi videntur dentes quidam, qui redargutionis benevolae velut morsibus subjectos convincunt, dijudicant, manifestant, et ad meliorem emolliunt statum? Quod si tu praedurus es, et emolli non potes, quid remordere paras? An non remordes, qui vel in occulto detrahis, vel palam contradicis? Quid dentem contra dentem paras, dentem improbum contra dentem pium? Mordere potes, sed consumere non potes. Dentes enim sunt: et duri sunt et firmi; et detrahentes non metuunt, memores se cum propheta inter scorpiones et incredulos commorari (Ezech. ii, 6); et, sicut oves, missos inter lupos (Matth. x, 16), ut ipsos lupos in oves rationabili tolerantia et exhortatione commutent. Et bene *detonsarum* dicuntur, quod illorum non sint morsus fugiendi, qui bonorum operum exempla, sicut vellera quaedam, subjecti ministrant.

7. Non tamen usus dentium in alienis tantum remordendis et convincendis erroribus aestimatur. Est et potior quidam eorum usus, si qui idonei sunt solidum coelestis edulii mandere panem, et sublimioris doctrinae secretos dijudicare et discernere

intellectus, quibus non jam lacte opus est, sed solido cibo, ipsumque quodammodo attenuare et infirmare possunt, et quodam temperamento vel dispensationis vel disputationis illis sobrium reddere, qui ad solidum per se insufficientes erant, sed tantummodo lactis participes. Quodam enim solidioris instrumenti ad mandendum utuntur ministerio, qui exercitatos habent sensus ad discretionem boni et mali: imo etiam boni et boni, non tantum judicantes inter noctem et diem, sed omnem judicantes diem. Et jure *de lavacro* ascendere dicit, ut mundando cordi studiosos probet, eo quod mundis corde divina sit repromissa cognitio. Vides quomodo lautos et irreprehensibiles esse oportet eos, qui aliorum excessus debent remordere et corripere: quomodo lautos et mundos corde, qui divini sermonis dispensare debent alimoniam, et arcanos secretioris verbi discutere sensus, sapientiae intima rimari, et ruminare viscera.

8. *Dentes tui quasi grex detonsarum*. Quare ergo, quasi grex? Utique quod sese non impugnent, et adversentur sibi, sed in simplicitate et unitate sensus sui concinunt et concordant Ecclesiae dentes, *Quasi grex detonsarum quae ascenderunt de lavacro*. Veterem enim deponentes hominem, et onere supervacuo levati ac loti, alacrius ad superiora conscendunt. Siquidem ipsi pili veteres oneri jam esse incipiunt, cum primo nova vellera germinant, cum hiems transit, cum imber abiit et recessit. Ideoque si veteri et supervacuo levium et inanum rerum vellere te involvi adhuc necessarium ducis, nondum tibi hiemalia congelatae mentis frigora transierunt. Bene ergo detonsi et de lavacro ascendunt, quasi nihil veteris vel sarcinae vel sordis habentes. Attendis quod non tibi sufficit detonderi, non sufficit exonerari, non sufficit lotum et novum fieri, nisi statim ascendas, et spiritu incedas, qui renovaris in spiritu? *Si spiritu*, inquit, *vivimus, spiritu et ambulemus*? (Galat. v, 25.) Tu igitur si ascendere disponis, ascende semper de lavacro, semper novus et mundus. Lava per singulas noctes lectum tuum lacrymis. Aut si te peccatum non quasi nox involvit, sed sicut nubes praetervolat; tu tamen lavare per singulas noctes, etiam levium vestigia delictorum lacrymis dele. Hic enim in convalle lacrymarum locus est lavacri. Quid est quod sordes congestas, et peccati purgamenta futuri reservas lavacro saeculi? Quid scis si non erit illic conflatorium magis, quam lavaerum? Nam quae hic facile poterant abluui, ibi non tam in misericordiae, quam in spiritu iudicii et ardoris purgantur. Et felix qui de saeculo, non quasi de caeno, sed quasi de lavacro ascendit, non habens necesse ut aliquid in se lavet, sed est mundus totus. Iste plane dignus habebitur dealbatus dentibus, id est animae sensibus, panem angelorum manducare: non jam panem doloris, sed panem qui laetificat cor hominis, illum utique panem

quem significavit propheta dicens, *Satiabor cum apparuerit gloria tua* (Psal. xvi, 15). Sic enim illa gloria dum non apparet, pascit; reficit dum revelatur. Hujus siquidem gloriae revelatio plena, quid est, nisi sapientia vera? Quae nos ad se ipsam edendum invitans, non alias a nobis manditur, nisi cum illam meditamur velut vitales purae mentis delicias, et indeficientem refecionem. Hic ergo purgatos et exercitatos animi sensus habeamus, non jam ad discretionem boni et mali, sed tantum ad perceptionem tanti boni. Actitemus hic crebro quod ibi continue agemus: praecipue frequenter, in quo indesinenter occupandi erimus. Summum nobis hic negotium sit, quod solum ibi erit. Contemplatio namque sapientiae, aeterna refectio est. Nihil omnino spiritualibus animae dentibus dulcius ruminatur, quam ille Panis vivus, qui Patri ait: *Haec est vita aeterna, ut cognoscant te verum Deum, et quem misisti Jesum Christum* (Joan. xvii, 3): qui vivit et regnat Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXIV.

Omnes gemellis fetibus, et sterilis non est in eis. Sicut vitta coccinea labia tua (Cant. iv, 2, 3).

1. Audistis praecedenti commendatos sermone sponsae dentes. Jure quidem: quod non exigua sit pulchritudinis ratio in dentibus posita, si candidi sint, si aequaliter conserti. Nec tantum aptitudo, sed et utilitas in dentibus placet. Quid enim? Joannes in Apocalypsi involutum, quod sibi ab angelo porrectum est, quomodo comederet volumen (Apoc. x, 9, 10) sine idoneis ad talem cibum dentibus? Durus videbatur cibus liber integer: et ideo dentibus opus erat, qui illum comminuerent integrum, et emollirent durum, ut levius deglutiri posset. Et bonus plane dens intelligentia exercitata, intelligentia spiritualis, quae omnia dijudicat, omnia discutit, omnia ruminat et scrutatur, etiam profunda Dei: quae etiam ipsam involuti libri medullam mandit, et intima sapientiae comedit viscera. *Stultus*, sicut scriptum est, *complecat manus suas, et comedit viscera sua* (Eccle. iv, 5). Cibus iste cruentus, cibus carnalis est, cibus qui perit, imo qui perimit. Quam dulcius et utilius viscera sapientiae comeduntur, et sacri verbi arcana? Non potest cruentis attingi dentibus, sed lotis et candidis, quia candor est ipsa lucis aeternae, et ipsius sponsi dentes lacte candidiores dicuntur. Propterea tales in sponsa commendat, qui suis sint similes: *Dentes tui sicut grex detonsarum, quae ascenderunt de lavacro*. Non modo lotos, sed et liberos oportet mentis sensus habere, si quis illos ad divini verbi scrutinium parat.

2. *Omnes gemellis fetibus, et sterilis non est in eis*. Sterilitas reputatur, si vel uno fueris fetu contentus. Si potuisti ad sacratum aliquem in Scripturis intellectum pertingere, unum jam peperisti fetum. Bonus profectus et ingens, sed insufficientis sacro sensui, si affectus non respondeat. Steri-

lis est intelligentia, quam non coeva et germana comitatur devotio. Ubique tibi in Scripturis spargitur quasi semen quoddam, unde gemellum hunc possis fetum concipere. Non tantum subtilia, sed suavia ibi sunt omnia. Et praecipuum Domini lucidum est, et ignitum eloquium. Sterile est in te verbum Dei, ex qua parte horum alterutrum non operatur. Si per intelligentiam vides, sed gelido adhuc riges affectu; nonne sterilis et inefficax reputatur in te verbi Dei virtus ignea? Denique etsi ad ignem spectat ut illuminet, multo amplius ut succedat. *Verbum*, inquit Dominus, *quod egredietur de ore meo, non revertetur ad me vacuum, sed faciet et prosperabitur in his ad quae misi illud* (Isai. lv, 11). Ad quae? Habes in Evangelio: *Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut succendantur*? (Luc. xii, 49.) Semen est verbum Dei, et in eo, sicut apud Job legis, *et lux, et aestus spargitur super terram* (Job. xxxviii, 24). Sed nescio quo pacto lux amplius germinavit, et dilexerunt homines magis lucem, quam fervorem: nisi quod ipsi magis sibi de luce placeant, qui id ipsum quod lucet non amplectuntur. An non tibi videtur perdidisse aut dedidicisse naturam ignis non succedens? Cum audis aliquem quasi gloriantem et dicentem: Non me ille Scripturae sacrae sermo aedificat: quid aliud videtur tibi dicere, quam, Perdidit in me efficaciam verbum ignitum; non me succendit, non inflamat, non exercet in me vim genitalem? Sterilitatem suam imputat verbo, quod, quantum in se est, crescit et fructificat. Quam gloriosa, frater, jactantia, quod non te sermo divinus aedificat, qui ista loqueris! Forsitan eversa et evulsa nondum sunt: vestra ideo nova superaedificari non valent, non germinare, non gigni. Felix in quo amoris mundani desiccatus est humor, et vigor deficit: in eo facile igniti verbi vis operatur. Verbum Dei et lucet, et ardet. Neutra in te virtute privetur, sed geminum de isto semine concipe fetum. Sterilis reputatur uterus qui istis fetibus non gravidatur. In Christo Jesu neque circumcisio aliquid valet, neque praeputium, sed fides quae per dilectionem operatur (Galat. v, 6). Bonus plane fetus dilectio, quia charitas in fructibus Spiritus connumeratur. Denique velut gemelli fetus gemina charitas. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua. Hoc est maximum et primum mandatum. Secundum simile est huic: Diliges proximum tuum sicut te ipsum*. Illud primum, istud secundum: utrumque maximum, quia istud simile illi. Boni et sufficientes isti fetus gemelli quia in his tota lex pendet et Prophetiae (Matth. xxii, 37-40). Denique et finis praepcepti charitas (I Tim. i, 5), quae etiam alibi vinculum perfectionis dicitur (Coloss. iii, 14).

3. Et congrue de coccineo vinculo sequitur, de quo in laude laborum sponsae assumpta est similitudo. *Sicut vitta coccinea labia tua*. Ea enim labia

ligant et rutilant, quæ de tali ventris fructu loquuntur. Concepta in corde charitas, quasi ignis flammigerans, coccineo colore labia inficit, per quæ erumpit. Calor de excelso missus in corde, germanum labiis præstat colorem. Quid enim aliud sibi vult quod coccinea dicuntur, nisi quod in hoc flammea demonstrantur, eo quod coccus igneo rubet colore? Labia hæc non jam altaris carbonibus purgari indigent, et exteriori igne aduri. Ipsa enim de interiori flamma jam flammea sunt, et conceptum visceribus ignem de excelso aliis seminant. Salutarem utique disseminant scientiam, legem igneam, quam Dominus venit in terram mittere. Bene coccinea labia, quæ hunc ignem non solum in terram, sed et in cælum mittunt. Denique et ipsum Dominum cœli succendunt. Ideo coccinea commendat labia, quod illi coccinea sunt, quod illi calentia videntur, quod illa flammea sentit, et in mutuum amplius succendunt charitatem. Mira res: ignis ipse est, et nostris tamen inardescit scintillis. Quidni? Et gladius est Verbum Dei (*Ephes. vi, 17*), et tamen vulneratur. *Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum 79 tuorum (Cant. iv, 9)*. Ita et ignis est, et tamen inflammatur. Vulneratur oculo, labio inflammatur, etiam et ligatur: ideo vitæ comparatur. Sed charitas vulnus est, charitas vitta est, charitas coccus est. Vides quam acuta, quam tenax, quam ignea est charitas? Talibus in orando utere labiis, tenaci velut vitta vinculo memoriæ cordi tuo dilectum astringe, agglutina, succende illum succenso affectu. Quam dulce, si dicat et alludat tibi: Ignitum eloquium tuum vehementer, et sponsus tuus diligit illud! Osculare me osculo oris tui, quia pulchra sunt labia tua sicut vitta coccinea. Oscubanti siquidem desiderium labiorum innuit commendatio. Labia sua tuis desirat imprimi, ut fiat os unum et labium unum, et post impressionem dicat tibi: Hoc nunc os ex ore meo, et labium de labio meo. Diffusa gratia in labiis ejus in tua se refundit, et de cocco suo tua sunt effecta coccinea. Bona impressio, quæ tantam exprimit gratiam in labiis sponsæ. Memineris tamen non me nunc labia significare carnalia, sed spiritualia, sed interiora, sed illa de quibus Apostolus loquitur: *Cantantes et psallentes in cordibus vestris Domino (Ephes. v, 19)*. Si sponsa es, in hoc unum debent esse constricta, debent esse succensa labia tua, ut dilecto tuo supplicent, ut confabulentur cum illo, ut illi canant, et dicas cum propheta: *Exsultabunt labia mea cum cantavero tibi (Psal. lxx, 23)*. In tam sancta confabulatione nil sit in labiis tuis fluidum, et quasi vitta sunt: nil frigidum, et habes illa coccinea. Quis mihi det, Jesu bone, talia habere labia in conferendis tecum sermonibus, tam prompta, tam exserta, tam succensa; succensa et exsultantia, ut tantum tibi cantent, et de te cantent? Talia sint utinam labia mea, quæ subtili quodam ductu et succenso affectu indiruptæ meditationis, funiculi coccinei specimen exprimant.

A 4. Hujusmodi labium in sponsa Christus commendat, non tantum in oratione, sed etiam in exhortatione, ut potens sit exhortari in doctrina sana. Quæ enim se labia in ejus alloquio adstringunt, jure quidem salutarem diffundunt et disseminant scientiam, si dulci et fervida utantur oratione, ut audientium corda excitent: coccinea sunt, quia inflammantia. Si vero simul exhortentur et doceant, et ea doceant quæ sanam deceant doctrinam, quæ regulis concinant fidei; jam quasi vitta sunt, et non solum salutarem, sed etiam insolubilem disseminant scientiam. Quid enim tam sibi coherens, tam tenax, tam insolubili contextum nodo, quam ratio fidei? Talia Paulus discipulum informabat dicens: *Attende exhortationi et doctrinæ (I Tim. iv, 13)*. Sed et in sermone communi, ubi fidei non tractantur mysteria, etiam sic vitæ coccinæ labia tua conferuntur, si fuerit sermo tuus subtili mensura districtus, et discretus, et parcus, et grato verecundiæ rubore coloratus; si Crucis Christi eo frequenter, quo libenter mentionem usurpet. O beata hæc labia, Christi et osculo, et alloquio vere digna; labia tam sincera, et tam succensa! in fide sincera, et in amore succensa. Succensio ista de intimis et de summis est, nil habens de infimis.

B 5. Nam est succensio quædam de inferis erumpens. Jacobus ait: *Lingua, modicum membrum, inflammata rotam nativitatibus nostræ, inflammata et ipsa a 80 gehenna (Jacob. iii, 5, 6)*. Quomodo potest bene inflammare lingua tam pessime inflammata? Vitiata nativitatibus mobilis corruptela per se nimis rotatur ad malum, et volubilitate propria fertur in præceps: et quid necesse est inflammare rotam hanc, quæ firmari non potest, sed per se fertur in malum? Denique diligenter appositum est: *Cor hominis in malum ab adolescentia sua (Gen. viii, 21)*. A prima nativitate impulsus nescit cursum inflectere: et tu illam lingua prava impellis amplius et inflammas? Lingua prava iracundiæ et indignationis occasiones requirit; injurias vel falsas simulat, vel veras exaggerat, quas debuerat dissimulare: ad offensam officia etiam interpretatur, et venenati sermonis scintillas adhibet ad commovendum cor suum. Quid lingua nequam cordi tuo talem adhibes flammam? Sufficiat illi flamma sua, sufficiat illi concupiscentiæ ardor carnalis, et levitatis calor innata, quibus cor tuum, ac si volubilis rota, impellitur. Hanc tibi flammam nativitas prima ingenuit, sed renascendi gratia restringit. Noli ignem igni adhibere, et concupiscentiæ addere malitiam. Ignem hunc quem evomis, hauris de gehenna. Inde incipit, et illo rapit. *Lingua, inquit, inflammata a gehenna. Lingua hæc mala coccinea est, sed vitta non est. Non enim ligat, sed dissipat. Male succendit, quia succedit unita, qui dissidii verba scintillat: et flamma talis de inferis est. Nam flamma quæ desursum est, publica est, pacifica est, bonis consentiens, et bonos faciens. Verbum enim dulce et multiplicat amicos, et mitigat inimicos. Quasi flammam flamma*

consumit, inferiorem superior, infernalem cœlestis: dum sapiens et suave verbum vincit malignum, et dulce durum emollit. Et ideo dicit: *Sicut vitta coccinea labia tua, et eloquium tuum dulce*. Non enim decent Sponsam nisi verba dulcia, verba amoris, verba quæ delicati funiculi vice funguntur, verba quæ Sponsum irretiant et trahant vinculis charitatis. Felix anima, quæ hujusmodi novit dulcium verborum nectere retia, quibus Jesum illaqueet, alliget Verbum Patris animi affectibus, velut affatibus Christum includat, amatorio detineat sermone et delectet, ut ejus eloquium dulce sit ei, qui habet verba vitæ æternæ, et est Verbum æternum, quod cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXV.

Sicut fragmentum mali Punici, sic genæ tuæ, etc. (Cant. iv, 3.)

A 1. Quam suaves sunt, putas, sponsæ genæ, quæ mandi possunt, quæ salubris fructus obtinent gratiam? Et revera etiam corporales genas alicujus ita grata videas venustate refertas, ut ipsa exterior facies intuentium animos reficere possit, et de interiori quam innuit, cibare gratia. Venustas vultus mentem interpretatur, et inter nos affectus facies loquitur. Vides quam consequenter post candidos dentes et coccinea labia, genarum inducitur mentio. Genæ satis germanæ sunt labiis, et ipsis tacentibus quodam visibili verbo mentis arcana demonstrant. Genæ ipsæ vocis usum habent; et oris aut suppleant officium, aut amplius exornant. Quantumvis fuerit dulcis et fervidus sermo, omnem ejus gratiam procax vultus exasperat, et levitate sua eloquii gravitatem imminuit. Ideo de genis sequitur, quod earum modesta maturitas coccinei labii accumulet gratiam. Denique quamdam earum maturitatem tacite videtur innuere, quas fructui comparavit. In fructibus enim semper grata maturitas. Et in præcedentibus genas ejus descripsit ut turturis, eo quod nihil lascivum, nihil leve, nihil petulans in ejus appareat vultu, sed desideriorum æstus genas dulci gravitate dejiciat. Affectus anxii vultum lascivire non sinunt, et amatorie meditationes omnem a genis levitatem ablegant. Turtur siquidem avis sollicita est, avis gemebunda. Talem vult Paulus virginem esse, ut sollicita sit *quomodo placeat Deo (I Cor. vii, 32)*, quæ dicere solet: *Sitit anima mea ad Deum fontem vivum; quando veniam et apparebo ante faciem Domini (Psal. xli, 3)*. An non tibi videtur vox hæc esse gementis? Gemitus tuus dulcis, quem genuit amor. Quomodo non graves et maturæ genæ, quas gemebundus informat affectus? Gemitus isti non tantum gemitus, sed refectionis gratiam tenent. *Cibabis, inquit, nos pane lacrymarum (Psal. lxxix, 6)*. Et in præsentia malo Punico sponsi genas assimilat, eo quod sollicitus et amatorius affectus cognata quadam maturitate, et vultum vestiatur, et cibet intuentes. Relucens enim in facie mentis gratia, videntes quasi reficit, dum dul-

ter afficit, et suam in alios transfundit passionem. Non possum non dulciter moveri, dum talem penes me vultum depingo: et amatorie genæ in me similem gignunt affectum dum recogitantur. Quanto magis dum videntur? nam expressior visio quam cogitatus. Pulchræ omnino genæ, in quibus tanta venustas eminet, quas grata commendat humilitas: nil in se altum habentes, nil rigidum, sed quæ sunt ad modestæ humilitatis compositionem quodam disciplinæ exercitio infractæ.

B 2. *Sicut fragmen, inquit, mali punici, sic genæ tuæ*. An non tibi quasi fractas habuisse genas videtur ille, qui eas dedit percipientibus, dedit vellentibus, et non avertit a conspuentibus (*Isa. l, 6*). Bona quidem hæc fractio, per quam interior cœpit virtus eminere, et quæ intra carnis corticem concludebatur, erumpere gratia. Quasi confracta videtur tanta dignitas, ad passionis inaniens se ipsam injurias: sed per hæc **S** fragmenta salutis se nobis ubertas effudit. Et tu si adimpleas ea quæ desunt passionum Christi in carne tua (*Coloss. i, 24*), si portes stigmata Christi Jesu in corpore tuo (*Gal. vi, 17*); jam tibi dicit Christus, quia *sicut fragmen mali punici, sic genæ tuæ*. Si confractæ sunt, et quasi crucifixæ genæ tuæ, si quadam edomitæ et excultæ disciplina, nonne tibi videntur velut fragmina cujusdam boni fructus? Et in consequentibus ad sponsum dicitur quia *genæ ejus sicut areolæ aromatum (Cant. v, 13)*, eo quod exaratae sint et cultæ et compositæ aromatis confovendis. Sic et hic sponsæ genas sicut fragmen mali punici esse dicit. Et bona confractio, per quam non mors ingreditur, sed spiritualis specimen elucet. Bonæ ergo genæ, quæ per humilitatem ita confractæ sunt, ut fructus interni non perdant, sed magis prodant gratiam. Denique et ipsa mala punica gratam modesti vultus verecundiam, corticis rubei colore designant. Optimum plane in Christi sponsa decoramentum, verecundia. Verecundia, quasi aurora quædam, omnium actuum colorat principia, et virgineo virtutes reliquas venustat pudore. Verecundia bona sua non petulanter jactat, sed parce eloquitur, contenta tenuiter innuisse, et cum urget necessitas. Jesu bone, quanta ubique verecundia in sermonibus tuis! quam propriis parcus in laudibus, quas poteras sufficienter eloqui, tam sine humilitatis jactura, quam sine damno veritatis! Et cum propria exprimeret, tamen nomen suppressit. Poterat plenius eloqui, sed ipse ad sponsæ exemplum modesti pudoris colorem assumpsit. Non hanc modo prædico verecundiam, quæ corporali rubore solet ora suffundere, sed eam quæ totius conversationis venustat faciem. Nam sicut corporis, ita et conversationis genæ sunt quædem, in quibus nihil est eo colore gratius, si operum omnium habitus humilitatem redoleat, si plus occultet in corde, quam ostendet in facie. Denique et hic dicit: *Sicut fragmen mali punici, sic genæ tuæ, absque occultis tuis*. Bonæ genæ, quæ sicut nihil habent simulatum, ita multum habent occultatum: quæ sicut nihil fin-

gunt, sic nec totum effundunt; quæ minus prætendunt in specie, quam tenent in virtute.

3. Possunt hæc ad interiores animæ genas referri, quæ in conscientie facie sunt, ubi non homo, sed Deus videt. Habet cujusque conscientia quadam propriam faciem. Ejus genæ verecundo humilitatis rubent colore, si penes se opera non jactet, non magnificet merita, non illa eximia putet, sed tam exigua pudeat. Quis enim gloriabitur castum se habere cor? (*Prov. xx, 9.*) Si accepit, quomodo gloriabitur quasi non acceperit? Et tamen ipsa quæ accepit dona, quis intelligit? Nam si delicta non intelligit, quanto minus dona? Dona desursum sunt, descendunt a Patre luminum. Quæ vero Dei sunt, nemo novit, nisi Spiritus Dei. Ideo si cui Deus per Spiritum suum revelat, non tam ipse novit, quam Spiritus Dei in illo. *Nos*, inquit Paulus, *accepimus Spiritum qui ex Deo est, ut sciamus quæ a Deo donata sunt nobis* (*1 Cor. II, 12.*) Numquid omnia? aut si omnia scire potuit, numquid omnino? Ne unum quidem, ut arbitror, ex integro: et si in flagello, non potuit intelligere donum. Utiliter ipsa sibi conscientia absconditur in parte, et ipse proficiendi amor nimis incrementa sui profectus ignorat. Denique non ipsa virtutum velut pomorum integritas, sed tantum fragmina in genis sponsæ eminere dicuntur; quia quod in genis est, in evidenti est. Et si novit quis veram in se virtutis alicujus gratiam, numquid vehementiam, numquid constantiam, numquid perseverantiam? *Non est*, inquit, *occultatum os meum a te, quod fecisti in occulto* (*Psal. cxxxviii, 15.*) Et si mihi occultum est, non tamen tibi. Spiritus enim tuis omnia scrutatur, etiam occulta mea. Utinam talia in me occulta multa habeam cognita tibi, Jesu bone, et reposita in thesauris tuis. Periculosa repositio istorum in mea scientia, ideo tuæ magis tuto illa committo. Sed non ego tam illa committo tibi, quam tu non committis mihi. Penes te adhuc tutius foves quod fecisti in occulto. Nec sponsæ perfectio tanta sinitur ipsi patere et prodire in genas.

4. *Sic*, inquit, *genæ tuæ, absque occultis tuis.* Sunt quædam occulta tempore congruo producenda in lucem, et in facie collocanda, Interim latent in semine tempore suo plenam acceptura speciem. Nunc igitur sponsa es, sed nondum apparet quid eris. Quis, putas, similis mei **S** cum apparuero? Et nunc similitudinem tenes in parte, quia ex parte cognoscis. Revelata facie jam gloriam meam specularis, sed tamen adhuc transformaris a claritate in claritatem (*II Cor. III, 18.*) Dum transformaris, nondum integre tenes. Transformari proficere est, non esse perfectum. Perfectum autem tuum nondum tui; sed jam oculi mei vident: penes me jam es qualis futura es. Jam in libro descripta es vitæ, et in manibus depinxi te. Facies tua coram me semper, coram me fulget, quæ in te nunc est obfuscata. Jam drachmam imaginis meæ in te inveni, sed adhuc quadam squalet rubigine, et occultatur species

A ejus. Jam fides tuis rubet in genis, et vitæ colorem infundit; sed adhuc fidei res est in occulto. Ideo *sicut fragmen mali punici, sic genæ, tuæ absque occultis tuis.* Grata satis fidei facies, sed de occultis tuis mihi commendabilior apparet. Patientie virtus in evidenti, et quasi in genis tuis satis jam placet; sed ego de posteriore te magis æstimo gloria. Et revera, fratres, non sunt condignæ, non dico passiones, sed et ipsa patientia hujus temporis, ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis (*Rom. VIII, 18.*) Cujus jam quædam in nobis jacta sunt semina, quæ occulta operatione se ipsa ad maturitatem perducunt, et ad perfecti fructus substantiam. Substantia hæc per quamdam seminalem gratiam nunc occultatur in nobis. *Substantia mea*, inquit, *in inferioribus terræ.* (*Psal. cxxxviii, 15.*) Vides ubi occultatam eam dicit? *in inferioribus terræ.* Feliciter cum eo quod non in infinis. Ego quædam terræ superiora accipio, quædam inferiora, quædam infima. Superiora sunt ipsa corporis humani natura: inferiora, ipsius naturæ corruptela: infima, quædam iniquitas et culpa de corruptela procedens, et ipsam magis corrumpens. Ideo non dicit substantiam suam in infimis, quod nullum habeat spiritualis gratia (quæ summa Prophetæ substantia) cum iniquitate commercium: sed, *in inferioribus terræ.* *Substantia mea*, eo quod medicinaliter gratia Spiritus in infirmitate carnis sit occultata, et quasi fermentum abscondita sanans et operans, donec absorbeatur mortalitas a vita. Nam non debet massa fermentum corrumpere, sed magis a fermento in similem converti saporem.

C 5. Sed et alibi idem dicit: *Substantia mea apud te est* (*Psal. xxxviii, 8.*) Ergo et in inferioribus terræ ejus substantia est, et apud Dominum. Distantibus est in locis abscondita, in superioribus cœli, et in inferioribus terræ; in æternitate, et in infirmitate: ibi per providentiam, hic per inoperantem gratiam. Et bona gratia, quæ sic virtutum profectus operatur, ut quemdam perfectionis saporem nobis vicissim aspiret, et eructet abscondita ab origine mundi, abscondita mundo, et abscondita in Deo, ubi vita nostra abscondita est cum Christo. Et vere magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti, sed timentibus te, non amantibus. Ideo nec sponsæ forte hæc furtiva dulcedo. Illa ipsa occulta sunt sponsæ, de quibus dicit: *Ita genæ tuæ, absque occultis tuis.* Ideo non propter illam tantum hæc vox facta est, sed propter circumstantes, magis vero, propter longe stantes et propter resistentes: propter illos qui se timide retrahunt a sancta conversatione, et propter illos qui invidie detrahunt. Quorum alii vitam secretam, vitam sanctorum, vacuum putant et sine honore. Alii quidem et si non vacuum, tamen totum ejus excursum cum summo horrore; nam exitum sine honore suspicari non audent. Alii vanam, alii amaram religionem putant. Illi non venerantur, et isti verentur accedere. Ideo de occultis sponsæ cu-

ravit tenuiter innuere, quasi ex obliquo illos tangens, et istos trahens, dum sic latenter de intimis ejus admonuit deliciis: *Sic*, inquit, *genæ tuæ, absque occultis tuis.* Ac si dicat: Si cognovissent et alii quibus absconditis adimpletus est venter tuus, o sponsa, quam facile omnia detrimentum facerent ut illa lucrarentur! quam libenter et bona perderent et mala perferrent ut absconditæ dulcedinis participes efficerentur! Nunc autem abscondita est ab oculis eorum, quæ sanctis animabus in occulto, per vices aludit. Grata tamen vicissitudo, quæ multorum molestias mitigat temporum: nec exiles deliciae, quæ in futura tempora abundant. Quid egestatem in illa veremini? Deliciae in occultis ejus, et abundantes deliciae. Abundantia enim in turribus tuis, o sponsa. Denique *sicut turris David collum tuum*: et silatent deliciae, sed virtus eminent. Quomodo **S** non emittens, turri collata? Sed differamus hunc in crastinum sermonem, dicturi de hac turre quod ipse David dederit auctor ejus et tutor Jesus Christus, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXVI.

Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis. Mille clypei pendent ex ea, etc. (*Cant. IV, 4.*)

1. Jam fortia ad sponsam et de sponsa loquitur; nam delicata in superioribus, ubi sic ait: *Collum tuum sicut monilia* (*Cant. I, 9.*) Et simile quid habes in Psalmo: *Dominus decorem induit, induit fortitudinem* (*Psal. xcii, 4.*) Bona hæc indumenta, quorum unum ornat, alterum armat. Primum illud posuit quod magis proprium sponsæ videtur. Nunc se ad ejus quamdam fortitudinem convertit. Virtus fortitudinis tanto in sponsa pretiosior quanto rarior. Rara plane: mulierem enim fortem quis inveniet? (*Prov. xxxi, 10.*) Et si potest, tu tamen, Jesu bone, non tam invenis quæ talis sit, quam prævenis ut sit. Non se ipsa hæc turris ædificat, sed ipse sine quo in vanum laborant ædificantes. Et vide quam fortem velit intelligi, quam turri David assimilat. *Sicut turris*, inquit, *David collum tuum.* Noli in hoc collo inflexibilitatem et duritiam accipere. Hæc enim non possunt ad laudem deflecti, sed maledictionis sententiam provocant. *Maledictus*, inquit, *furor eorum, aquia pertinax: et obstinatio, qui dura* (*Gen. xlix 7.*) *Nervus*, inquit, *ferreus cervix tua* (*Isai. xlviii, 4.*) Ad condemnationem intorta sunt ista, non ad commendationem prolata. Rigida pervicacitas solet libertatem mentiri, quam in his verbis accipio: *Sicut turris David collum tuum.* Libera plane cervix, et servillis conditionis ignara, tam erecta, tam munita ut turris David. Non puto quod aliquo abjectæ servitutis jugo collum istud atteratur. Grave jugum super filios Adam a die nativitatis eorum (*Eccli. xl, 1.*) sed hæc jam non videtur de filiabus Adam. Jam veterem nativitatem regenerationis novitate mutavit, carnalem nesciens Adam, ex quo transivit ad Christum; ex quo secundo adhæsit, unus spiritus effecta cum illo. Ideo libera, quoniam ubi spiri-

A tus Domini, ibi libertas; libertas qua nos Christus liberavit: libertas data, non innata. Nam a nativitate eorum grave jugum super filios Adam. Vere grave, quod mulierem illam evangelicam annis decem et octo incurvaverat, ne sineret sursum respicere (*Luc. xiii, 11*): multum dissimilem ab ista, quæ cervicem in turris modum sustulit in cœlum.

2. Grave plane jugum, quod totum humanum genus in hac inclinata muliere excutere non poterat. Non poterat deponere et non desinebat apponere et iniquitatem super iniquitatem, et infirmitatem super infirmitatem, et utramque super alteram: fecunda satis, sed infelici nimis fructificatione. Vis audire apponentem jugum super jugum? Audi quali se excusatione unus de invitatis ab evangelica subdlexerat cœna: *Juga boum emi quinque* (*ibid. xiv, 14.*) O stolidi anima, tam invalida cervice, et attrito collo! unum illud portas, quod tibi corrupta imposuit nativitas, et plura comparas? Non indiges emere quod gratis innascitur. Alia adjicis emere, et ab hoc quo premeris, collum eximere non potes. *Juga*, inquit, *boum emi quinque*: et unum hoc tam grave, tam generale gratis excutere non potes. Nec tibi tamen pretium suppetit unde te redimas. Nescis quam gravi jugo teneris? nisi sanguine Christi auferri non valet. Abundas ut plura emas; non abundas ut ab isto te redimas. O miseræ divitiæ tuæ! satis es locuples non ut mitiges, sed ut multiplices vincula colli tui, et compedes aggraves. Sufficiat tibi illud jugum grave quo premeris. Jugum hoc, si nescis, quædam est delinquendi necessitas, et impossibilitas resurgendi. Jugum hoc difficultas est ad bonum et aviditas ad malum. Jugum hoc et iniquitas est qua reus teneris ad supplicium, et infirmitas qua pronus in vitium traheris. Originalia tibi sunt ista, et de propaginis vitio: et tu adhuc voluntaria accumulas onera! Curiositate quinque sensuum dum exteriores intendis in species, interiorum concupiscentiæ flammam provocas, quæ nisi sanguine Christi exstingui non potest. Concupiscentia cum sola est, satis inardescit: exterior vero materia si accedit, insanit. Germinum incommodum, naturæ corruptio, et curiositas quædam exterius ejus irritamenta explorans. Duplicatum incommodum, **S** proprius impetus, et hostilis impulsus. Duplicatum incommodum, flamma concupiscentiæ, et flatus incentoris.

D 3. *Juga boum*, inquit, *emi quinque.* Bene utique, *boum*, quod brutas mentes curiositatis atterat labor. Jugum si optas, non habes necesse comparare. Tolle super te jugum Christi, jugum gratuitum, jugum gratum, non grave. *Jugum enim*, inquit, *meum suave est, et onus meum leve* (*Matth. xi, 30.*) Jugum hoc non est jugum boum, quia jugum rationale est; jugum non quod laborem infligat, sed requiem comparet. Et vide quomodo jugum hoc leve dicat. Nam illud superius grave, quod est super filios Adam a die nativitatis usque ad diem mortis eorum. Cujus putas mortis? utique ejus de qua habes: *Mortui*